

ULOGA ODRASLIH U IGRI DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Elez, Iva

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:202940>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-30**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**ULOGA ODRASLIH U IGRI DJECE RANE I
PREDŠKOLSKE DOBI**

Iva Elez

Split, 2022.

Odsjek za Rani i predškolski odgoj i obrazovanje
Rani i predškolski odgoj i obrazovanje
Pedagogija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

ULOGA ODRASLIH U IGRI DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Studentica:

Iva Elez

Mentorica:

doc. dr. sc. Ivana Visković

Split, rujan 2022.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. IGRA DJECE	2
3. ULOGA RODITELJA U DJEČJOJ IGRI	4
3.1. ULOGA RODITELJA U DJEČJOJ IGRI ZA VRIJEME PANDEMIJE COVID-19.....	11
4. ULOGA ODGAJATELJA U DJEČJOJ IGRI.....	13
4.1. NAČINI NA KOJE ODGAJATELJI MOGU SAVJETOVATI RODITELJE O DJEČJOJ IGRI	16
5. ZAKLJUČAK.....	17
6. LITERATURA.....	18
SAŽETAK.....	19
SUMMARY	20

1. UVOD

Djeca se od svoje najranije dobi igraju te na taj način istražuju i uče. Igra je glavna aktivnost koja dijete prati od njegovog najranije djetinjstva. Postoji mnogo definicija i kategorizacija dječje igre. S obzirom na to da je igra izrazito kompleksan proces ne može se ograničiti na jednu definiciju ili jednu kategorizaciju jer bi se na taj način potencijalno umanjila njezina vrijednost. Djetetu je bitno osigurati poticajno okruženje unutar kojeg dijete ima slobodu za aktivnosti od njegova interesa. Poticajno okruženje djetetu omogućuje holistički razvoj. Modeli koji prate dječju igru od iznimne su važnosti. Odrasli, roditelji i odgajatelji, svojom angažiranošću mogu doprinijeti kvaliteti dječje igre. Opravdano je zato analizirati njihove uloge u igri djece. Roditelji, usmjereni na dobrobit djece, prepoznaju važnost zajedničkog vremena i igre s djecom.

Odgajatelji su profesionalci s kojima se djeca susreću u svojoj ranoj dobi i koja na njih ostavljaju bitan trag. Odgojno-obrazovna ustanova je za većinu djece prva institucija s kojom dijete ima kontakt nakon uže obitelji. Time se samo daje do znanja kolika je važnost uloge odgajatelja za dijete. Odgajatelj koristeći svoje profesionalne kompetencije stvara uvjete unutar kojih će dijete preko igre poticati razvoj mnogih kompetencija.

Ovaj rad analizira dječju igru i važnost uloge odraslih u igri djece. Objasnit će se uloga odraslih u dječjoj igri, kroz ulogu roditelja i odgajatelja. Rad će istaknuti na koji način odgajatelji mogu pomoći i savjetovati roditelje kako bi doprinijeli kvaliteti razvoja djece i međusobnih odnosa.

2. IGRA DJECE

Od rođenja pa do polaska u školu igra je djetetova glavna zanimacija odnosno aktivnost kojom se bavi. Mnogi autori dijele takvo mišljenje (primjerice Duran, 2001; Mendeš, Marić i Goran, 2020). Autorica Duran (2003) ističe da igra obuhvaća velik broj dječjih aktivnosti. Dijete je od svog najranijeg djetinjstva uključeno u različite aktivnosti kojima ono samo daje smisao te se to naziva igrom.

Promatrajući djetinjstvo kroz povijest može se primijetiti kako je igra postojala još u davnim vremenima iako nije bila definirana, ali je imala izrazitu važnost za djecu. Potrebno je naglasiti kako je igra stara koliko i ljudsko društvo. Tome svjedoče različiti dokazi koji su pronađeni arheološkim otkrićima (Mendeš i sur., 2020). Vidljivo je kako se igra kroz stoljeća prilagođavala kulturi i uvjetima, no njezina bit je ostala ista. Iako se igra kao pojam povezuje s djetinjstvom, ona je prožeta kroz cijeli život samo u različitim oblicima i drukčije naglašena. „Kao multifunkcionalna aktivnost ona u odrasloj dobi gubi neke funkcije, a druge bivaju naglašene“ (Duran, 2003:16).

S obzirom na to kako je igra glavna aktivnost kojom se dijete bavi za vrijeme svog odrastanja može se naglasiti kako je ona i zaslužna za djetetov cjelovit razvoj. Kroz igru dijete razvija različite kompetencije poput motoričkih, socio-emocionalnih, istraživačkih, spoznajnih, jezično- komunikacijskih i umjetničkih. Igrajući se dijete odrasta te uči stvarati, izražavati se i emocionalno odrasta.

Duran (2003) navodi kako postoji velika igrovna raznolikost u djetinjstvu te s obzirom na njezinu mnogostranost, složenost i preklapanja, svakom klasifikacijom umanjuje se njezina vrijednost. No, najpoznatija podjela je prema Piagetu koja glasi:

- Funkcionalna igra
- Simbolička igra
- Igra s pravilima

Funkcionalnu igru se određuje kao igru kroz koju se u djeteta razvijaju funkcije poput motoričkih, perceptivnih i osjetilnih. Dijete kroz funkcionalnu igru u svom najranijem djetinjstvu ispituje i upoznaje svijet oko sebe.

Razlikuje se *simbolička igra* koja je još poznata pod nazivom „igra pretvaranja“ unutar koje dijete interpretira situacije iz stvarnog života i preuzima uloge drugih. To su najčešće osobe iz okoline koje na dijete imaju najveći utjecaj, primjerice roditelji, braća, sestre, bake, djedovi... Simbolička igra je od izuzetne važnosti jer je upravo ona ta prava dječja igra kroz koju dijete izražava svoje emocije, doživljava i razmišljanja.

Također se još ubraja *igra s pravilima* za koju vrijedi da ju djeca već „dobiju“ u gotovom obliku. Odnosno ta vrsta igre ima svoju strukturu (pravila) koja su nastala od prijašnjih generacija i takva su preuzeta. Naravno ona se mogu izmijeniti i koristiti u stvaranju novih.

Treba naglasiti kako je igra prvi način na koje dijete uči, stvara, istražuje, izražava se. Dijete kroz igru treba imati slobodu i razvijati samostalnost, u takvim uvjetima će se kvalitetno razvijati i rasti. Dijete je rođenjem znatiželjno i istražuje svijet oko sebe te upravo zbog toga igru i istraživanje treba poticati.

„ Djeca hoće, da uvijek nešto rade, jer mlada krv ne može biti mirna. Al' to je dobro, te im se braniti ne smije, pače valjda o tom nastojati, da uvijek nješta rade... “ (Komensky, 1886, prema Mendeš i sur.,2020:15).

3. ULOGA RODITELJA U DJEČJOJ IGRI

Za većinu djece roditelj je prvi doticaj s društvom, dodirom, komunikacijom, osjećajem pripadnosti...Roditelji su oni u koje dijete od početka svog života ima povjerenje. Ta uloga sa sobom nosi određenu dužnost i odgovornost. Roditeljstvo je složeni konstrukt socijalnih, emocionalnih i gospodarskih čimbenika, ali je još uvijek osobni izbor.

Prema Ljubetić(2012) kompetentan roditelj je onaj tko je usmjeren na dijete i njegov razvoj, odnosno uz sve svakodnevne životne obveze balansira svoj život na način kako bi i dalje mogao sudjelovati u odrastanju svog djeteta. Kako bi roditelji bili što uspješniji u svojoj ulozi potrebno je kombinirati i „uključiti“ sve svoje kompetencije. Na takav se način djeluje „različitim“ alatima, ali cilj je cjelovit preciznije holistički razvoj djeteta. „Pedagoški kompetentan roditelj svakodnevno i višestruko mora „aktivirati“ sve komponente svoje roditeljske meta-kompetencije, jer u protivnom nije u mogućnosti uspješno odgovoriti svojoj roditeljskoj ulozi “ (Ljubetić, 2012:26). Može se reći kako uloga roditelja uopće nije jednostavna, naprotiv ona je skup malih uloga povezanih u jednu koja nosi potpunu odgovornost.

Današnji ubrzani život od roditelja zahtjeva mnogo predanosti te usklađivanja profesionalnih i obiteljskih obveza. Uloga roditelja zahtjeva balansiranje između poslovnog života koje sa sobom vuče određene obveze i obiteljskih zahtjeva u koje se ubrajaju briga i odnos s djecom, a i njegovanje odnosa roditelja međusobno. „Značenje roditeljskih odnosa i psihološkog funkcioniranja djece, klasično je i jedno od temeljnih pitanja razvojne psihologije i psihologije ličnosti“ (Bezinović i Smojver, 2000:88). Povezano s tim može se zaključiti kako roditelji trebaju imati kvalitetan odnos unutar kojeg djeca imaju mogućnost za rast i razvoj.

Imajući na umu sve obveze roditelja, kada je optimalno vrijeme za sudjelovanje u dječjoj igri? Koliko je zapravo bitno da je roditelj uključen u igru i kako na nju utječe?

Povezujući pojmove roditelj i dječja igra prva asocijacija bi bila primjerice, zajedničko slaganje kockica. Else (2014) ističe kako igra nije pojedina aktivnost nego proces osobnog iskustva, vezanog zadovoljstva, dobrovoljna te vremenski oslobođena. U ovom slučaju igra se ne odnosi na aktivnost igranja s igračkom ili manipulativnim predmetom nego ima određeni smisao i svoj cilj. Cilj je poticanje razvoja kompetencija koje mogu biti socijalne, motoričke, glazbene i slično...

Roditelj svojim odgojem ima utjecaj na mnoge aspekte dječjeg života počevši od njegova ponašanja, odnosa s okolinom, sa vršnjacima pa tako i na samu igru. Prema Klarin (2017) roditelji strukturiranjem i poticanjem igre mogu utjecati na njezinu kvalitetu.

Moguće je izdvojiti pojedine dimenzije igre djece i roditelja :

- važno je odrediti vrijeme za igru (ovisno o dobi djeteta)
- prostor za igru treba biti adekvatan zahtjevima igre (skućeni prostori potiču agresivnost)
- iskustvo koje dijete ima u interakciji s roditeljima može potaknuti različite oblike igre, na primjer čitanje priča potiče razvoj dječje mašte, zajednička putovanja i posjeti rodbini i prijateljima, uključivanje djeteta u zajedničke aktivnosti i hobije potiče imitativnu igru
- igrovni materijal može potaknuti socijalnu interakciju i dramsku igru (odjeća, lutke, automobili, kamioni) (Ward, 1996, prema Klarin, 2017:39).

S obzirom na to da je roditelj djetetu „sigurna luka“ ono se osjeća sigurno i opušteno te je upravo to razlog zašto dolazi do kvalitetnog razvoja igre koja s vremenom mijenja svoj oblik. Dijete se u okolini koju poznaje osjeća slobodno izražavati i stvarati. Posljedično tome dijete može ispitivati svoje granice bez straha i na takav način napredovati. Od iznimne je važnosti da je kroz cijeli taj proces uključen roditelj (Klarin, 2017). Bitno je naglasiti kako roditelj treba sudjelovati u dječjoj igri, ali ne i voditi ju. Dijete je ono koje pokreće igru i vodi ju, a roditelj je tu kao podrška i naravno u bilo kojem trenutku ako je djetetu potrebna pomoć stoji na raspolaganju. U igri roditelja i djeteta može doći do nepoželjnih aspekata, primjerice roditelj ne smije biti taj koji će odraditi određene zadatke kako bi lišio djeteta osjećaja neuspjeha ili slično. Dijete se kroz igru upoznaje s različitim emocijama koje na taj način uči kontrolirati i

privremeno odložiti. Kroz aktivnosti igre dijete neće uvijek uspjet odraditi sve po pravilima ili onako kako je zamislilo, ali ključni je faktor taj da roditelj ne odradi to umjesto njega već da mu bude podrška te da nakon nekoliko pokušaja dođe do zadanog uspjeha ili ne mora jer je bitan proces, a ne samo krajnji rezultat.

Pojedina istraživanja su pokazala kako djeca s kojom roditelji sudjeluju u aktivnostima pokazuju znatno veću kreativnost i kompetencije (Howes i Stewart, 1987, prema Klarin, 2017). To se može povezati sa sigurnošću i opuštenošću koje dijete osjeća s roditeljem te posljedično tome dolazi do kvalitetnijeg poticanja mnogih djetetovih kompetencija.

Klarin (2017) iznosi podjelu igre roditelja i djeteta s obzirom na istraživanje (Tamis-Le-Monde, Užgiris i Bonstein, 2002) koje razlikuje dvije vrste:

- interpersonalna igra (igra u dijadi)
- igra s objektima (ekstradijadna igra)

Interpersonalna igra podrazumijeva interakciju licem u lice, socijalne igre i fizičke igre. Interpersonalne igre su karakteristične po tom što zahtijevaju direktnu uključenost sudionika, a također su značajne po visokom zadovoljstvu djece i roditelja (Klarin, 2017). Razlikujemo nekoliko oblika interpersonalne igre:

- Igra licem u lice najraniji je oblik igre u kojem majka uključuje facijalnu ekspresiju, dodir, gestikulaciju potičući reakciju djeteta
- Socijalne igre i rutina uključuju različita pravila (na primjer igranje skrivača)
- Fizička igra češća je između oca i djeteta, te igre uključuju grubost, prevrtanje i drugu fizičku aktivnost (Klarin, 2017:37).

Prema Klarin (2017) postoje različite funkcije interpersonalne igre na razini interakcija roditelj-dijete koje su podijeljene na sljedeći način:

- Emocionalna funkcija uključuje emocionalnu ekspresiju koja se javlja tijekom interpersonalne igre. Dijete manifestira ugodne i neugodne emocije dok roditelji tijekom igre potiču ekspresiju emocija.
- Komunikacijska i verbalna funkcija igre odnosi se na stvaranje mogućnosti za razvoj socijalno poželjnog modela komunikacije. Dijete se uči čekati red, poštuje pravila, uči

se usmjeravati pažnju na drugoga te poštivati druge, a i upoznaje se sa socijalnim odnosima i društvom.

- Socijalna funkcija interpersonalne igre vidljiva je u uspostavljanju pravila i granica socijalnog ponašanja.
- Kultura funkcija očituje se u prakticiranju kulturalno prihvatljivih elemenata socijalne interakcije (Klarin, 2017:37).

Razlikuje se igra s objektima, ona je karakteristična po tome što je kod nje usmjerenje na objekte i zbivanja. Moguće je razlikovati tri faze s obzirom na razvoj igre, a one ovise o dobi djeteta:

- Faza istraživanja se javlja sredinom prve godine života djeteta dok je njezina karakteristika što se prepoznaje kao senzomotoričko istraživanje i upoznavanje s okolinom
- Nesimbolička igra karakteristična je za kraj prve godine te obilježava djetetovo ponašanje prema objektu na način da taj objekt ima samo jednu ulogu posljedično centraciji, ali kroz daljnju igru roditelj pridaje i druge uloge odnosno mogućnosti koji određeni objekt može imati
- Simbolička igra se pojavljuje u drugoj godini života posljedično djetetovoj sposobnosti za stvaranje i osmišljavanje novih situacija i uloga

Igra djece i roditelja doprinosi cjelovitom razvoju djece. Moguće je izdvojiti pojedine značajne funkcije razvoja:

- Emocionalna funkcija se može lako uočiti za vrijeme igre gdje dijete ima mogućnost iskazati svoje mišljenje, poštivati pravila zajedno s drugim sudionicima, dijeliti igračke i slično. U takvom okruženju može često doći do nezadovoljstva jer jedna strana nije zadovoljena. Primjerice dijete nije odmah dobilo igračku koju je željelo jer ju je uzeo drugi sudionik, u tim situacijama roditelj odmah može primijetiti djetetovo ponašanje i reakciju te na taj način upoznati unutarnje stanje djeteta (u ovom slučaju ljutnju). Emocionalna funkcija je od iznimne važnosti jer kroz aktivnosti roditelji mogu prepoznati određene obrasce ponašanja djeteta i na taj način znaju kako s njima raditi u budućnosti.
- Učenje vještina povezujemo s aktivnostima s igračkama unutar kojih djeca vježbaju nove vještine, razvijaju finu motoriku i okulomotoriku (koordinacija oko- ruka). Bitno je naglasiti kako igra s objektima ima svoj cilj i roditelji su kroz cijeli proces podrška djetetu kako bi ga savladao. Djeca i roditelji kroz ovu aktivnost vježbaju ustrajnost i učvršćuju odnos.

- Simbolička funkcija se najbolje prepoznaje kroz igru pretvaranja i imaginarnu igru unutar koje se kod djece potiče razvoj mišljenja, pronalaze rješenja za nove probleme i stvara kritičko mišljenje. Dijete se u igri s roditeljem osjeća sigurno te se ne ustručava u složenijim aktivnostima unutar kojih dolazi do poticanja raznih kompetencija. „Istraživanja pokazuju da je igra djeteta s majkom sofisticirana, kompleksna, različitija i češća u odnosu na samostalnu igru“ (Klarin, 2017:38)
- Kreativna funkcija je izražena u igri s objektima, kada se unutar aktivnosti dijete odmiče od realnih situacija i koristi novim, nepoznatim. Na takav se način potiče razvoj kreativnosti kod djece te objekte koriste za nove stvari za koje do sad nisu imali namjenu.
- Socijalna funkcija označava aktivnosti roditelja i djece koje imaju dugoročne ciljeve, odnosno da socijalne vještine koje dijete savlada uz roditelja danas sutra ima utjecaj na njegove druge društvene odnose, primjerice s vršnjacima . Smatra se kako djeca čije su majke bile uključene u simboličke igre imaju značajne prediktore kompetentnosti kasnije u vršnjačkim odnosima (Tamis- Lemonda i sur., 2002, prema Klarin, 2017).
- Jezična funkcija se javlja s obzirom na to kako svaka aktivnost između djeteta i roditelja uključuje i komunikaciju te se povezuje s razvojem jezika. Povećava se djetetov obujam znanja riječi, vježba stjecanje jezika i sl. „Mnoga znanstvena istraživanja podupiru zaključak o povezanosti igre u kojoj sudjeluje roditelj i dječje igre i razvoja jezika kod djeteta“ (Klarin, 2017:39).
- Kulturalna funkcija se odnosi na igru i aktivnosti kroz koje roditelji na djecu prenose norme i obilježja koje su od kulturalnog konteksta. „Tijekom igre dijete se uči koristiti određenim objektima na tipičan, kulturalno konvencionalan način“ (Klarin, 2017:39).

Vrijeme koje roditelji provode s djecom u slobodno vrijeme van raznih obveza naziva se slobodno obiteljsko vrijeme (Visković, 2016). Iako nema definiranu strukturu i cilj odnosi ovise o strukturi obiteljskih podsustava primjerice djece, roditelja međusobno te roditelja i djece. Visković (2016) se referira na Widmera (2010) koji objašnjava kako kvalitetno provedeno vrijeme s obitelji ima pozitivne učinke na njihove odnose međusobno, otvorenost, a i potiče partnerske odnose van obitelji. Osim što se roditelji brinu o djeci i njihovim egzistencijalnim potrebama, njihova se uloga može promatrati i kroz angažiranost u dječjoj igri. „Uključenost roditelja u zajedničko slobodno vrijeme s djecom moguće je tumačiti angažiranošću i motivacijom roditelja,, (Keown, Palmer, 2014, prema Visković, 2016:206). Razna istraživanja pokazuju kako su majke te koje više vremena provode s djecom te pripremaju i organiziraju vrijeme. Dok su očevi ti koji vikendom preuzimaju ulogu i sudjeluju mnogo više u dječjim aktivnostima. „Zaigran očevo pristup može biti poticajan za djetetov školski uspjeh i kreativnost, poboljšava njegov socijalno- emocionalni razvoj, prilagodbu i životno zadovoljstvo u adolescenciji i odrasloj dobi, poboljšava mu intelektualni razvoj i društvenu kompetenciju,, (Čudina Obradović i Obradović, 2006, prema Visković, 2016:206). Potrebno je naglasiti koliko je važna angažiranost oba roditelja, te je najznačajnija u ranoj razvojnoj dobi djeteta.

S obzirom na to da je obitelj prva sredina unutar koje se dijete razvija i uči, važna je igra i aktivnosti roditelja i djece. Kroz svakodnevne obiteljske aktivnosti potiče se razvoj povezanosti između roditelja i djece, otvorenost, privrženost te komunikacija. Kroz igru dijete osim što upoznaje okolinu, dolazi i do osobnog razvoja odnosno potiče se samostalnost, samopoštovanje i sloboda. Iz tog razloga je bitno da dijete kroz igru ima kvalitetne suigrače koji će poticati samostalnost i osigurati poticajno okruženje. Visković (2016) spominje Armstronga (2008) prema kojem kvaliteti igre pridonosi nestrukturirano vrijeme za igru, poticanje dječje inicijative te poštivanje i uvažavanje dječjeg integriteta.

3.1. ULOGA RODITELJA U DJEČJOJ IGRI ZA VRIJEME PANDEMIJE COVID-19

S obzirom na to da je 2020. godine proglašena pandemija koronavirusa na svjetskoj razini, došlo je do promjena u svakodnevnom životu na što se trebalo brzo naviknuti. Zbog zabrana kretanja i preporuka o izolaciji dotadašnji ubrzani tempo života je iznenada usporio te su članovi kućanstva po cijele dane zajedno. Roditelji kojima posao to dopušta su se većinom prebacili na rad od kuće, djeca školske dobi prate online nastavu, a predškolska djeca neko vrijeme ne idu u vrtiće. Nakon dugo vremena roditelji su u mogućnosti više vremena provoditi s djecom te ulagati u zajednički odnos. Naravno, treba naglasiti kako roditelji i dalje imaju razne obveze, ali zbog okolnosti unutar kojih nije preporučljivo izlaziti van kuće osim u krajnjoj nuždi imaju više slobodnog vremena koje mogu posvetiti aktivnostima s djecom.

S obzirom na nove uvjete potrebno je vrijeme kako bi se i roditelji i djeca adaptirali na novu situaciju. Može se pretpostaviti kako se općenito društveni život i kontakt smanjio dok su s druge strane obitelji imale više vremena za zajedničke aktivnosti i druženja. U tim okolnostima je bilo poželjno da se roditelji djece predškolske dobi organiziraju i prilagode situaciji kako njihova djeca ne bi bila lišena igre i raznih drugih aktivnosti. Gledajući sveukupnu situaciju djeca rane i predškolske dobi su jedina za vrijeme pandemije u potpunosti izgubila svoje dnevne aktivnosti, a to je odlazak u vrtić. Roditelji su se prebacili na rad od kuće te su opet imali kontakt s kolegama, školska djeca su pratila nastavu online te su svakodnevno komunicirala s vršnjacima i učiteljima. Nažalost, predškolska djeca su zabranom odlaska u vrtić u potpunosti izgubila društveni kontakt van članova obitelji. Tu dolazi do važnosti uloge roditelja te na koji način će iskoristiti vrijeme za zajedničke aktivnosti s djecom. U novim su okolnostima roditelji preuzeli i druge uloge, s obzirom na to da su vrtići zatvoreni roditelji bi trebali poticati dječju igru i sudjelovati u njoj. Ovdje se javlja općenita svijest roditelja koliko je važna dječja igra i koji utjecaj ona ima na razvoj njihove djece. Uzimajući u obzir razvoj tehnologije, roditelji bez problema mogu pronaći mnoge ideje na koji način kvalitetno provesti slobodno vrijeme s djecom. Od roditelja se ne očekuje da budu poput odgajatelja, prate dječju igru, vrednuju i slično.

U ovim novim uvjetima roditelji su trebali balansirati između poslovnih obveza i obveza prema obitelji. S obzirom na to kako su bili novi uvjeti i za roditelje i za djecu može se pretpostaviti kako je došlo i do preispitivanja odnosa.

„Distinkcija između uloge „biti roditelji“ i koncepta roditeljstva podrazumijeva razinu sustavne usmjerenosti na promicanje cjelovitog dječjeg razvoja, kreiranje optimalnih uvjeta odrastanja, primjereni odgovor na dječje psihofizičke potrebe te prihvaćanje i uvažavanje djece kao jednakopravnih partnera u odgojno-obrazovnom procesu“ (Višnjić Jevtić i Visković, 2021:12). Bitno je da roditelji pokažu interes za sudjelovanje u dječjoj igri, budu djetetu podrška, pruže pomoć...

U travnju 2020. godine provedeno je online istraživanje kojim se htjelo dobiti uvid o roditeljstvu za vrijeme pandemije, jesu li se promijenile navike roditelja s obzirom na aktivnosti s djecom i slično. Prema istraživanju Višnjić Jevtić i Visković (2021) pokazali su se sljedeći rezultati, većina sudionika smatra kako se njihove aktivnosti nisu značajno promijenile dok četvrtina roditelja procjenjuje kako s djecom uči, čita, iskazuje ljubav češće nego što je to bio slučaj prije početka pandemije. Polovica roditelja smatra kako se s djecom puno više igraju u usporedbi s vremenom prije zatvaranja. Prema Višnjić Jevtić i Visković (2021) sudionici istraživanja su pokazali svjesnost o važnosti međusobnih obiteljskih odnosa. Samoprocjena roditelja je ukazala kako teško ostaju dosljedni u postavljanju pravila i granica, ali iako se njihova pravila nisu mijenjala djeca više poštuju obiteljske granice. Može se povezati kako je razlog tome što su se i djeca našla u novim uvjetima potencijalno stresnim za njih te unutar toga više poštuju pravila koja su im roditelji postavili. Bitno je naglasiti kako je u ovom istraživanju značajan faktor i ekonomska situacija obitelji, roditelji koji su egzistencijalno zbrinuti su opušteniji i bez problema će svoje slobodno vrijeme posvetiti igri s djecom. S druge strane roditelji koji imaju ekonomske probleme i moraju razmišljati hoće li djeci sljedeći mjesec biti u mogućnosti priuštiti hranu često su nervozni te si ne mogu „dozvoliti“ u tolikoj mjeri posvetiti igri s djecom.

Provedenim istraživanjem se došlo do zaključka kako su roditelji uglavnom pozitivno ocijenili svoju roditeljsku ulogu za vrijeme karantene. Može se reći kako roditelji imaju pozitivnu procjenu te su svjesni važnosti njihove uloge i u skladu s tim su i postupali.

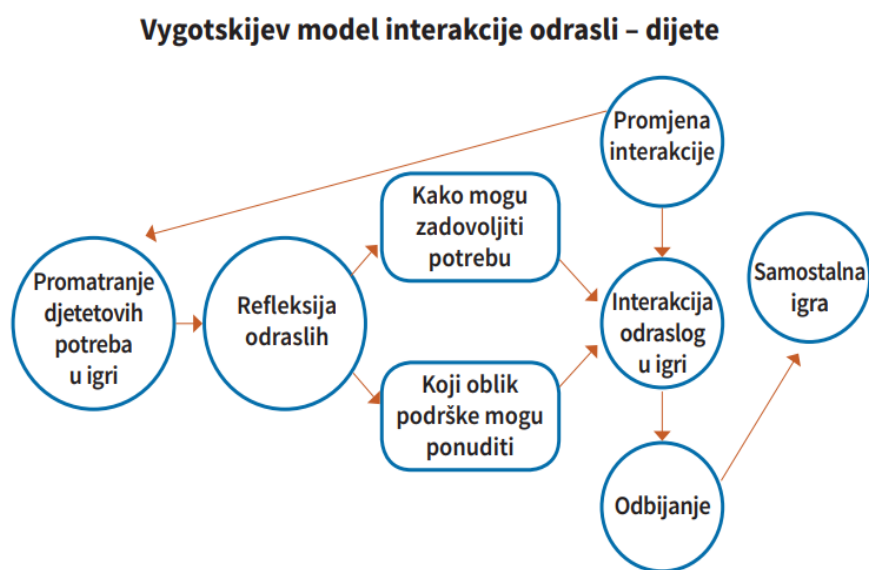
4. ULOGA ODGAJATELJA U DJEČJOJ IGRI

Odgajatelj je jedna od bitnijih osoba za dijete u njegovoj ranoj dobi. S obzirom na to kako je ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja prva institucija s kojom se dijete suočava nakon „izlaska“ iz obiteljskog kruga ono nosi svoju odgovornost i važnost. Dijete je od svog rođenja okruženo s roditeljima, braćom i sestrama te se postupno upoznaje sa širom rodbinom, a sljedeće dječje okruženje je vrtić. Unutar vrtića se dijete susreće s odgajateljima i vršnjacima preko kojih potiče razvoj socijalnih kompetencija koje će mu kasnije biti od iznimne važnosti. Dijete pri polasku u vrtić prolazi kroz proces adaptacije te su uz dijete uključeni roditelji i odgajatelj. Odgajatelj u procesu adaptacije preuzima i ulogu savjetnika, njegova je dužnost roditelja informirati o samom procesu i načinu provedbe istog. Tim istim procesom se javlja prvi važan korak u sklapanju kvalitetnog partnerstva između roditelja i odgajatelja.

Odgajatelj ili druga odrasla osoba iz djetetova okruženja pomaže i podupire djetetov razvoj, učenje, odgoj i obrazovanja. Davno prije odgajatelj se smatrao samo osobom koja čuva dijete dok su roditelji na poslu, nije se dovoljno isticala važnost odgajatelja u životu djeteta i njegovu razvoju. „U suvremenim koncepcijama ranog i predškolskog odgoja odgojitelj dobiva drukčije uloge. Njegove uloge u razvoju i odrastanju djeteta su različite: potiče razvoj, pruža emocionalnu potporu, vodi i upravlja, medijator je u uspostavljanju i održavanju vršnjačkih odnosa, (Mendeš i sur., 2020). Povezujući s tim može se zaključiti kako odgajatelji i u dječjoj igri imaju razne uloge ovisno o vrsti igre. Dijete kroz igru ima slobodu i na taj način potiče razvoj svoje samostalnosti. „Samostalnost djece u igri ne znači da su ona prepuštena sama sebi niti je uloga njihova odgojitelja manja već su njegovi utjecaji više indirektni“ (usp. Kamenov, 2006, prema Mendeš i sur., 2020). Bitno je naglasiti kako odgajatelj treba poznavati teoriju odnosno psihologiju dječje igre te ovisno o situaciji i uvjetima odgajatelj se uključuje ili isključuje iz aktivnosti. Odgajateljeva je uloga oslušivati dijete i ovisno o njegovim interesima i zanimanjima pripremiti poticajno okruženje unutar kojeg se potiče dječji razvoj preko igre i drugih aktivnosti. „Pored uređenja pedagoškog okruženja u ustanovi na odgajatelju je važna zadaća da prije svega vidi (a ne samo gleda) i čuje (a ne samo sluša) djecu i da im omogući aktivnosti za koje oni pokazuju interes (a ne mi odrasli)“ (Miljak, 2009:23).

Kako bi dijete u aktivnostima s odgajateljem postiglo svoj puni potencijal u razvoju, izrazito je bitno da odgajatelj i dijete imaju kvalitetan odnos. Bolje rečeno dijete treba osjećati sigurnost u okolini kako bi unutar nje mogao slobodno rasti i razvijati se.

„Okruženje u kojem dijete osjeća emocionalnu sigurnost omogućuje mu kompetentno istraživanje što potiče kognitivnu aktivnost. Predloženi model pretpostavlja indirektnu vezu između kvalitete privrženosti i kognitivne aktivnost, dok su kvaliteta brige za dijete i kvaliteta dječje igre direktno povezani“ (Klarin, 2017:40). Model koji najbolje prikazuje interakciju između djeteta i odraslih je prikazao L. S. Vygotsky (Trawick- Smith, 2008, prema Klarin, 2017). Priloženi model objašnjava reakciju roditelja te uključivanje u dječju igru. Promatrajući dječju igru roditelj može osjetiti potrebu za uključivanjem ukoliko smatra da je potreban djetetu. Roditelj se neće nametati već ponuditi pomoć ili podršku te ako dijete prihvati roditelj se direktno uključuje, naravno postoji mogućnost da dijete odbije te se u tom slučaju nastavlja samostalna igra.

Slika 1. – Model interakcije odrasli- dijete(Klarin, 2017:41)

Može se razlikovati više funkcija koju odgajatelji ostvaraju kroz dječju igru:

- Uloga opservatora
- Uloga opskrbljivača (osiguranje materijala i poticajnog okruženja)
- Uloga medijatora (poticatelja)
- Uloga sudionika u igri (Ashiabi, 2007, prema Klarin, 2017).

Kako bi odgajatelj kvalitetno provodio praksu treba s djetetom imat izgrađen kvalitetan odnos. Odgajatelj treba poznavati dijete, koje su njegove prednosti, koja područja su od njegova interesa, što ga zanima, a što ne.

Javlja se pitanje koliko zapravo odgajatelj utječe na dijete i dječju igru, bolje rečeno koliko „karakteristike“ odgajatelja imaju utjecaja. „Empatijske sposobnosti i mašta odgojitelja bitne su pretpostavke za uspostavljanje uspješne, kreativne komunikacije s djecom u dječjem vrtiću, te istodobno, kako ponašanja odgojitelja, predstavljaju model učenja djece. Empatičan odgojitelj prihvaćat će dijete (i roditelja) u totalitetu njegove ličnosti odnosno takvog kakav ono zaista jest te će se potruditi da adekvatnim odgojnim pristupom i djelovanjem pomogne djetetu da se razvija prema vlastitom tempu“ (Ivon, Sindik, 2008:22).

Provedeno je istraživanje Ivon, Sindik (2008) kojim su htjeli uvidjeti postoji li povezanost između empatije i mašte odgajatelja na prosocijalna ponašanja djeteta i njegovu igru. Prema rezultatima istraživanja u kojem je sudjelovalo 20 odgajateljica sa svojim odgojnim skupinama, odgajateljice koje se procjenjuje kao empatičnije i maštovitije unutar grupe imaju izraženije prosocijalno ponašanje. Također se s obzirom na promatranje spontane igre zaključilo kako kod djece čija je odgajateljica maštovitija više prevladava kreativna i simbolička igra dok kod skupine odgajateljica koje su manje maštovite prevladavaju igre s pravilima, društvene igre i sportske igre. Ovim istraživanjem se može zaključiti o povezanosti ponašanja odgajatelja i dječje igre.

4.1.NAČINI NA KOJE ODGAJATELJI MOGU SAVJETOVATI RODITELJE O DJEČJOJ IGRI

Roditelji i odgajatelji imaju zajednički cilj, a to je dobrobit djeteta. Zbog toga je od iznimne važnosti razviti partnerski odnos između roditelja i odgajatelja unutar kojeg će se međusobno poštivati, uvažavati mišljenja i pomoći si. Odgajatelj je profesionalac koji koristeći svoje kompetencije može savjetovati roditelje. Bitno je da partnerski odnos bude razvijen dovoljno da bi se roditelji osjećali slobodno tražiti pomoć ukoliko im je potrebna. Odgajateljeva uloga je ukazati roditeljima na važnost dječje igre te im predstaviti mogućnosti koje mogu koristiti u slobodno vrijeme s djecom. Primjerice, poticanje igre ovisno o interesima djece te stvaranje okruženja unutar kojeg se dijete osjeća sigurno i slobodno. Roditelji ne bi trebali preuzimati vodeću ulogu u igri već to trebaju prepustiti djetetu. Također je bitno naglasiti kako u slučaju da dijete ne može odraditi aktivnost do kraja roditelj ne smije preuzeti inicijativu i umjesto djeteta samo „riješiti“ problem. Dijete se kroz aktivnost treba naučiti nositi s raznim emocijama poput sreće, tuge, veselja, ljutnje i slično te ih roditelji ne bi smjeli lišiti tog. U takvim situacijama ključnu ulogu ima odgajatelj koji roditelje upoznaje s primjerima i predlaže najbolja rješenja. Odgajatelji usmjeravaju roditelje na koji način s djecom što kvalitetnije provesti slobodno vrijeme odnosno koje aktivnosti poticati. Ovisno o interesima djeteta roditelji mogu pripremiti prostorno- materijalno okruženje unutar kojeg će djeca imati slobodu igrati se i razvijati. S obzirom na to da većina djece provodi mnogo vremena u odgojno- obrazovnoj ustanovi odgajatelji su upoznati s trenutnim zanimanjem djeteta i mogu roditeljima sugerirati na koje aktivnosti se mogu usmjeriti. Treba naglasiti kako je kroz igru roditelja i djeteta bitno oslušivati dijete te njegove potrebe.

Dokaz o kvalitetnom partnerskom odnosu između odgajatelja i roditelja je upravo traženje pomoći jedne i druge strane. To znači da se osjećaju dovoljno slobodno te su svjesni zajedničkog cilja, a to je dobrobit i kvalitetan razvoj djeteta i dječje igre.

5. ZAKLJUČAK

Igra je način na koji djeca svakodnevno od svojeg najranijeg djetinjstva uče, istražuju svijet oko sebe te razvijaju kompetencije. Igram se ne smatra doslovno samo korištenje određene igračke nego sve aktivnosti kojima dijete daje smisao te imaju svoj cilj možemo nazvati igrom. Postoji toliko definicija igre no ni jednu ne može izdvojiti kao „onu pravu“ jer sve one opisuju određeni aspekt i važnost. S obzirom na to kako su ljudi društvena bića, osim samostalne igre razlikujemo i igru s više sudionika. Djetetu su potrebni „suigrači“ u njegovim aktivnostima. Kao važne uloge u dječjoj igri ističu se roditelji i odgajatelji.

Roditelji bi trebali ulagati u zajedničko vrijeme s djecom kako bi ono bilo što kvalitetnije. Naglasak se stavlja na roditeljsku osviještenost koliko je njihova uloga bitna i na koje sve načine mogu poticati razvoj svoje djece upravo kroz igru. Pod tim se ubraja aktivnost između roditelja i djeteta primjerice kontakta licem u lice do aktivnosti koje dijete započinje vođeno svojim interesom, a roditelj sudjeluje i daje svoj doprinos. Vrtić kao odgojno- obrazovna ustanova unutar koje odgajatelji stvaraju kvalitetno okruženje uz pomoć profesionalnih kompetencija koje primjenjuju u praksi. Odgajatelji upoznaju dijete kroz rad te na taj način prepoznaju njegove interese i zanimacije. Ovisno o tome odgajatelji pripremaju poticajno okruženje unutar kojeg dijete razvija mnoge kompetencije. Mogu se izdvojiti različite uloge odgajatelja u dječjoj igri, primjerice promatrač, opskrbljivač, poticatelj, pomagač, podrška... Sve te uloge zajedno čine kvalitetnog odgajatelja koji može dječju igru usmjeriti na „pravi“ put. Također je bitno naglasiti kako roditelji i odgajatelji imaju zajednički cilj, a to je dobrobit djeteta. Upravo zbog tog roditelji i odgajatelji trebaju ulagati u kvalitetan partnerski odnos unutar kojeg će poticati što kvalitetniju dječju igru i njezin razvoj.

6. LITERATURA

- Bezinović, P., & Smojver Ažić, S. (2000). Bezinović, P., & Smojver Ažić, S. (2000). Bezinović, P., & Smojver Ažić, S. (2000). Negativni odnos roditelja i agresivnosti adolescenata: Uloga spola roditelja i spola djeteta. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 36 (1), 87-98.
- Duran, M. (2003). *Dijete i igra*. Naklada slap.
- Else, P. (2014). *Osmišljavanje igre: podrška djeci u njihovoj igri*. Obrazovanje McGraw-Hill (UK).
- Ivon, H., & Sindik, J. (2008). Povezanost empatije i mašte odgojitelja s nekim karakteristikama ponašanja i igre predškolskog djeteta. *Magistra iadertina*, 3(1), 21-38.
- Klarin, M. (2017). *Psihologija dječje igre*. Sveučilište u Zadru. https://vrtic-sunce.zagreb.hr/UserDocsImages/Psihologija_djecje_igre.pdf
- Ljubetić, M. (2012). *Nosi li dobre roditelje roda?!: odgovorno roditeljstvo za kompetentno dijete*. Profil.
- Mendeš, B., Marić, L., & Goran, L. (2020). *Dijete u svijetu igre*. Golden marketing-tehnička knjiga.
- Miljak, A. (2009). *Življenje djece u vrtiću: novi pristupi u shvaćanju, istraživanju i organiziranju odgojno-obrazovnog procesa u dječjim vrtićima*. SM naklada.
- Visković, I. (2016). Odgojno-obrazovni aspekti igre djece i roditelja u obitelji. U H.Ivon iB.Mendeš (ur.) *Dijete, igra, stvaralaštvo// Zbornik radova znanstvene konferencije smeđunarodnom suradnjom* (203-211). Split: Filozofski fakultet Split, Savez društva „Naša djeca“
- VišnjićJevtić, A., & Visković, I. (2021). Roditeljstvo u vrijeme pandemije Covid-19: perspektiva roditelja djece rane i predškolske dobi. *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, 28(1), 11-38.

SAŽETAK

Dječja je igra bitna aktivnost kroz koju se dijete holistički razvija. Od najranijeg djetinjstva dijete kroz igru uči i istražuje. Kako bi se dijete neometano razvijalo potrebno mu je pružiti poticajnu okolinu. Za dijete su bitni modeli uz pomoć kojih se dječja igra može podići na još viši nivo. Kao uloge u dječjoj igri ističu se roditelji i odgajatelji. Treba naglasiti kako su roditelji i odgajatelji samo „sporedni“ likovi dok dijete vodi igru i odlučuje o njezinom ishodu. Djetetu se ne smije nametati aktivnost nego s obzirom na poznavanje djeteta i osluškivanje njegovih interesa stvaramo okruženje. Roditelji i odgajatelji imaju isti cilj, a to je dobrobit djeteta, s obzirom na to trebali bi izgraditi partnerski odnos unutar kojeg se međusobno savjetuju.

KLJUČNE RIJEČI: dijete, dječja igra, roditelj, odgajatelj

SUMMARY

Playing is an important of the holistic development of a child. From it's earliest age, a child learns and explores by playing. An encouraging environment is important for an undisturbed development. Models that can greatly elevate playing are important for the child. We emphasize the role of parents and caregivers in a child's play. It should be noted however, that parent and caregivers are merely „minor characters“ while the child leads the game and decides on it's outcome. An activity shouldn't be imposed on a child, rather, an environment is created by knowing the child and listening to it's interests. Parents and caregivers have the same goal, the child's welfare, therefore keeping that in mind they should build a partnership in which they advise each other.

KEY WORDS: child, child's play, parents, caregiver

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Iva Elez, kao pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišna prvostupnica Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mojega rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i literatura. Izjavljujem da ni jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, stoga ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj i radnoj ustanovi.

Split, rujan 2022.

Potpis: Iva Elez

IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOG U DIGITALNI REPOZITORIJ FILOZOFSKOG FAKULTETA

Studentica: Iva Elez

Naslov rada: Uloga odraslih u dječjoj igri

Znanstveno područje: Odgojne znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Vrsta rada: završni rad

Mentorica rada: doc. dr. sc. Ivana Visković

Članovi povjerenstva: doc. dr. sc. Branimir Mendeš (predsjednik), doc. dr. sc. Ivana Visković, izv. prof. dr. sc. Esmeralda Sunko

Ovom izjavom potvrđujem da sam autorica predanoga završnoga rada i da sadržaj njegove elektroničke inačice potpuno odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

- a. u otvorenom pristupu
- b. dostupan studentima i djelatnicima FFST-a
- c. dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6 mjeseci

Split, rujan 2022.

Potpis studentice: Iva Elez